

BOPLATSER VID SKARVTJÄRN I HARMÅNGER

Arkeologisk efterundersökning

Stocka 1:10 och 4:10
RAÄ 110:1 (L1951:7035), RAÄ 146:1 (L1951:7084) och RAÄ 147:1 (L1951:6520)
Harmångers socken
Nordanstigs kommun
Hälsingland
2020

Inga Blennå

LÄNSMUSEET
GÄVLEBORG

BOPLATSER VID SKARVTJÄRN I HARMÅNGER

Arkeologisk efterundersökning

Stocka 1:10 och 4:10
RAÄ 110:1 (L1951:7035), RAÄ 146:1 (L1951:7084)
och RAÄ 147:1 (L1951:6520)
Harmångers socken
Nordanstigs kommun
Hälsingland
2020

Rapport 2020:03
Inga Blennå

Länsmuseet Gävleborgs rapportserie

Rapportserien innefattar rapporter inom länsmuseets verksamhetsområden arkeologi, bebyggelsehistoria, byggnadsvård, kulturmiljövård, etnologi, konst- och kulturhistoria.

Du kan själv ladda hem rapporter i PDF-format från länsmuseets hemsida www.lansmuseetgavleborg.se.

Rapporter, böcker och mycket annat kan Du köpa/beställa i länsmuseets butik butiken@xlm.se eller 026-65 56 35.

Utgivning och distribution:

Länsmuseet Gävleborg

Box 746, 801 28 Gävle

Tel 026-65 56 00

www.lansmuseetgavleborg.se

© Länsmuseet Gävleborg 2020

Omslagsbild: Del av dikning på södra sidan av skogsbilväg inom boplatsen

Harmånger 110:1. Foto: Inga Blennå

Staten har rätt att sprida dokumentationsmaterialet och rapporten enligt CC BY-licens. Lantmäteriverkets kartor omfattas ej av denna licens.

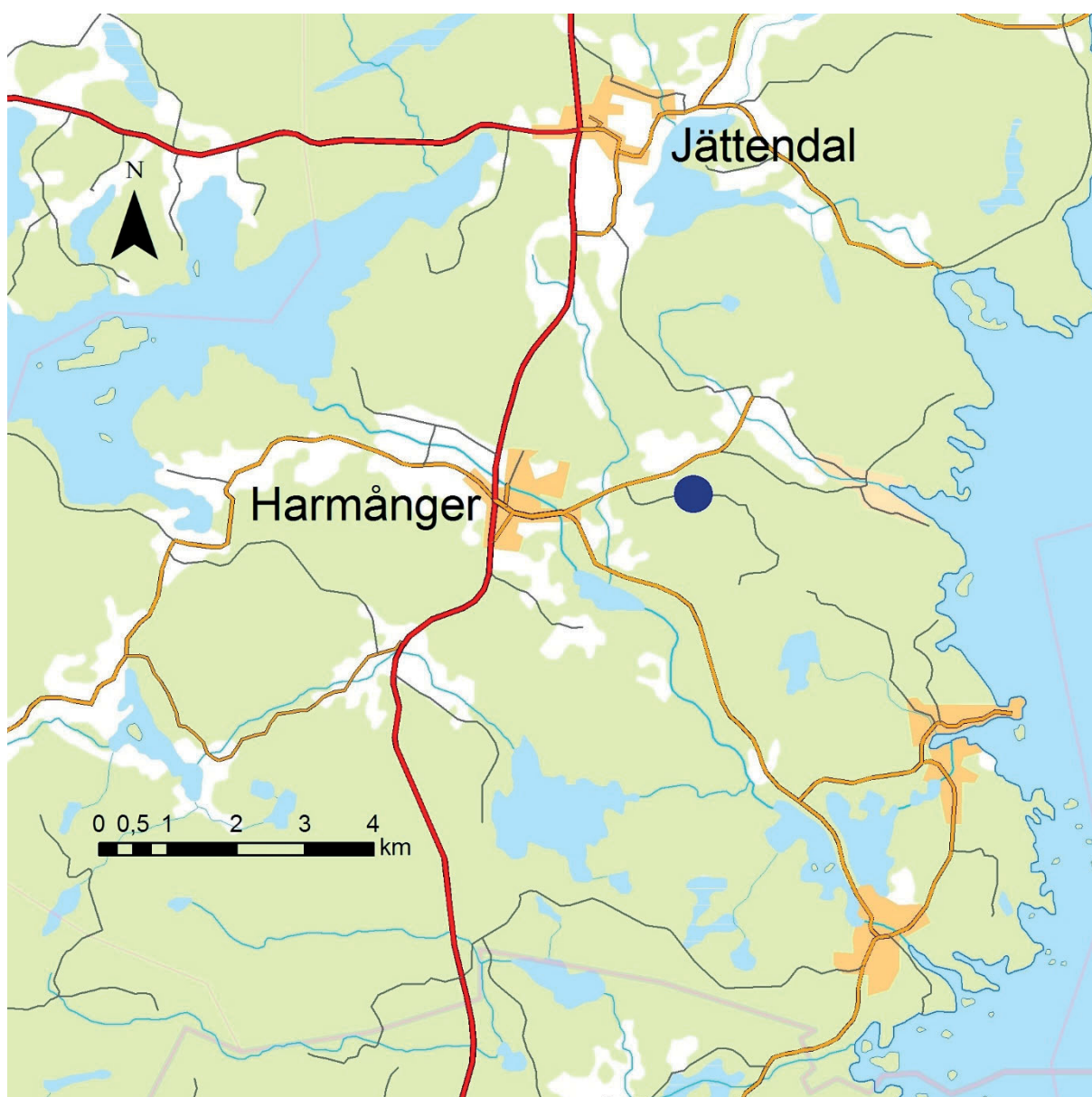
Allmänt kartmaterial från Lantmäteriverket. Medgivande MS2010/01366.

ISSN 0281-3181

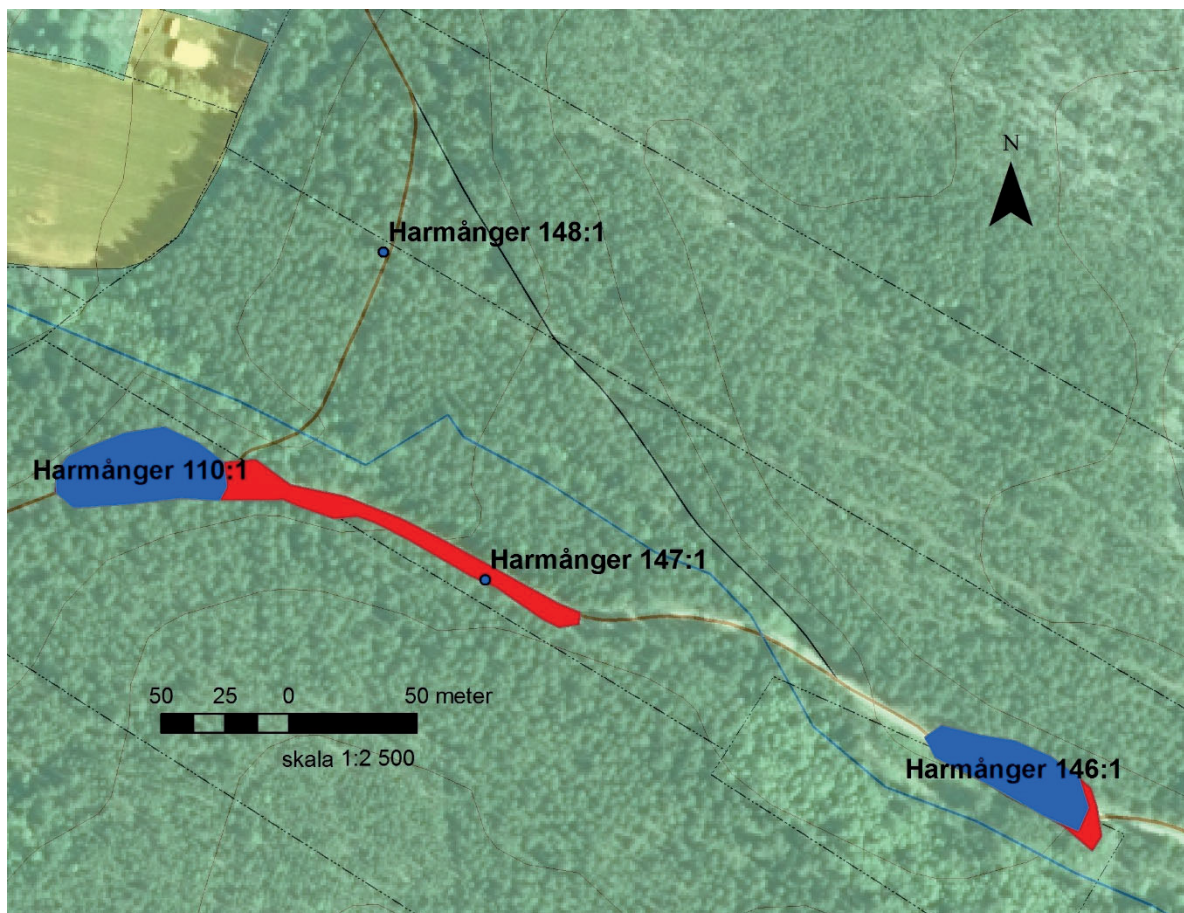
Print: Länsmuseet Gävleborg

INNEHÅLL

Sammanfattning.....	5
Inledning.....	6
Syfte och frågeställning.....	6
Metod.....	7
Topografi och fornlämningsmiljö.....	7
Resultat och tolkningar.....	8
Administrativa uppgifter.....	9
Bilaga. Fyndförteckning.....	10

Figur 1. Översiktskarta med platsen för undersökningen markerad med blått.

Figur 2. Undersökningsområdet sträcker sig mellan lokalerna Harmånger 110:1 och Harmånger 146:1 (markerade med blått). De röda ytorna markerar lokalernas utvidgning.

SAMMANFATTNING

Länsmuseet Gävleborg har på uppdrag av Holmen Skog AB genomfört en arkeologisk efterundersökning av två förhistoriska boplatser (Harmånger 110:1 och 146:1) och en fyndplats (Harmånger 147:1) inom fastigheten Stocka 1:10 och 4:10, Nordanstigs kommun. Undersökningen berörde en cirka 450 meter lång vägsträcka och gjordes efter beslut av Länsstyrelsen Gävleborg (Dnr 6545-2018). Fornlämningarna ligger på båda sidor av en skogsbilväg som dikades av Holmen Skog AB. Bolaget avbröt arbetet och kontaktade arkeologisk sakkunnig. Vid en besiktning bedömdes att en enklare arkeologisk efterundersökning vara nödvändig för att dokumentera eventuella skador. Undersökningen utfördes 15 augusti 2019 av Maria Björck och Inga Blennå, Länsmuseet Gävleborg.

Undersökningen syftade till att dokumentera eventuella skador samt att tillvarata framkomna fynd. Den genomfördes genom okulär besiktning och ställvis handgrävning och sållning av dikningsmassorna. Framkomna fynd tillvaratogs och lokalerna avgränsades inom befintligt vägområde.

Resultat visade att fornlämningarna inte tillfogats några omfattande skador. Fyndplats Harmånger 147:1 ingår i boplatser Harmånger 110:1. Båda lokalerna Harmånger 110:1 och Harmånger 146:1 är större än de registrerade ytorna i kulturmiljöregistret. I vägsträckans dikeskant och i rensmassorna framkom bland annat skärvsten, brända ben, keramik samt kvarts- och kvarsitavslag.

Figur 3. Skogsbilvägen skär genom boplaten Harmånger 110:1. Dikningsarbetet har skett på södra sidan av vägen (till vänster i bild). Bilden tagen från öster. Foto. Inga Blennå.

INLEDNING

Länsmuseet Gävleborg har genomfört en arkeologisk efterundersökning av två förhistoriska boplatser (Harmånger 110:1 och 146:1) och en fyndplats (Harmånger 147:1) inom fastigheten Stocka 1:10 och 4:10, Nordanstigs kommun. Efterundersökningen berörde en cirka 450 meter lång vägsträcka och har gjorts på uppdrag av Holmen Skog AB, efter beslut av Länsstyrelsen Gävleborg (Dnr 6545-2018).

Fornlämningarna ligger på ömse sidor av en skogsbilväg vilken vintern 2017 dikades av Holmen Skog AB. Bolaget avbröt arbetet och kontaktade arkeologisk sakkunnig för en bedömning. Området var vid tillfället snötäckt vilket gjorde en okulär besiktning svår.

En besiktning gjordes sedan den 3 oktober 2018 med Länsstyrelsen Gävleborg, Länsmuseet Gävleborg och Holmen Skog. För att dokumentera eventuella skador på fornlämningarna bedömdes en enklare arkeologisk efterundersökning vara nödvändig.

Den arkeologiska undersökningen utfördes 15 augusti 2019 av Maria Björck och Inga Blennå, Länsmuseet Gävleborg.

SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING

Den arkeologiska efterundersökningen syftade till att dokumentera förekommande skador på kulturlager och anläggningar samt att tillvarata eventuellt framkomna fynd.

METOD

Undersökningen genomfördes genom okulär besiktning och ställvis handgrävning och sällning av dikningsmassorna. De fynd som framkom i dikets rensningsmassor tillvaratogs. En grov avgränsning av boplatserna inom befintligt vägområde utfördes och mättes in med GPS.

Figur 4. Skogsbilvägen skär genom boplatserna Harmånger 146:1. Dikningsarbetet har skett på nordöstra sidan av vägen (till vänster i bild). Bilden tagen från nordväst. Foto. Inga Blennå.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Harmångers socken ligger vid kusten i sydöstra delen av Nordanstigs kommun. I anslutning till Harmångersån och andra vattendrag sträcker sig dalgångsbygder och utanför dem finns kustland och kuperad skogsmark. I socknen finns ett flertal förhistoriska boplatser samt gravar från både bronsålder och järnålder registrerade. Det aktuella området utgörs av skogsmark beläget mellan de två höjderna Lappberget och Skarvtjärnsberget. Området består av moränmark med inslag av postglacial sand.

De här aktuella fornlämningarna utgör enligt kulturmiljöregistret av en bronsåldersboplatz Harmånger 110:1 (L1951:7035), en stenåldersboplatz Harmånger 146:1 (L1951: 7084) och en fyndplats Harmånger 147:1 (L1951:6520). Enligt registret är bronsåldersboplatzen Harmånger 110:1 cirka 70x20 meter med en synlig utsträckning av en sandplåt som bildar en avsats i slutningen. Den befintliga skogsbilvägen skär genom boplatzens längdriktning. Vid revideringsinventeringen 1982 noterades skärvsten och rikligt med avslag av kvarts. På fyndplatsen Harmånger 147:1 hittades avslag av brungrå flinta. Cirka 90 meter norr om lokalen finns en fyndplats, Harmånger 148:1 (L1951:6598) som inte berördes av undersökningen. På platsen har kvartsavlag hittats och lokalen hör sannolikt också ihop med boplatz Harmånger 110:1.

Stenåldersboplatzen Harmånger 146:1 är enligt registret cirka 70x15 meter med en synlig utsträckning utefter nordöstra delen av en sandig avsats och en yta i sydväst som i sen tid varit odlingsmark. Mellan delarna skär den befintliga skogsbilvägen. Vid revideringsinventeringen 1982 noterades skärvsten, skifferpilspets, brynen, keramik, ben och kvartsavslag.

Figur 5. Dikningsarbete, på södra sidan av vägen genom boplatsen Harmånger 110:1, med uppslängda massor i skogsmarken ovanför. Bilden tagen från norr. Foto: Inga Blennå.

RESULTAT OCH TOLKNINGAR

Efterundersökningen berörde en cirka 450 meter lång sträcka på båda sidor av vägen. Resultatet visar att boplatsen Harmånger 110:1 (L1951:7035) är cirka 220 meter lång. Lokalen är större än registreringen i kulturmiljöregistret anger. Fyndplatsen Harmånger 147:1 (L1951:6520) ligger inom boplatsen och ingår därför i denna lokal. I vägsträckans dikeskant samt i vägens övre skikt påträffades rikligt med skärvsten, slagen kvarts och kvartsit. Boplatsen ligger i norrsluttande sandig moränmark på en höjd av 35 till 45 meter över havet. Den är sannolikt yngre än Harmånger 146:1 och skulle med tanke på fyndmaterialet och höjden över havet kunna dateras till bronsålder.

Boplatsen Harmånger 146:1 (L1951:7084) sträckte sig längre mot sydöst än den tidigare registreringen. Den delen av lokalen var också betydligt fyndrikare än den del som låg i vägsträckans nordvästra delen. I vägens dikeskant samt i dikets rensmassor framkom rikligt med skärvsten, brända ben, keramik samt sandsten och kvartsavslag. Boplatsen ligger i sydvästsluttande sandig morän på en höjd av mellan 45 och 50 meter över havet. Den bör med ledning av fyndmaterialet och höjden över havet dateras till stenålderns period neolitikum.

Undersökningens resultat visade att fornlämningarna inte tillfogats några omfattande skador. Påpekas bör att det endast är lokalernas utsträckning i vägens längdriktning som undersökts. Boplatsernas utsträckning på sidorna av vägen är fortfarande oklara och sannolikt är båda lokalerna större än de här redovisade ytorna.

Figur 6. Dikningsarbete, på nordöstra sidan av vägen genom boplatsen Harmånger 146:1, med uppslängda massor i skogsmarken ovanför. På platsen framkom bland annat skärvsten, brända ben, keramik och kvartsavslag. Bilden tagen från sydväst. Foto: Inga Blennå.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens diarienummer: 6545-2018

Länsstyrelsens beslutdatum: 2018-08-15

Länsmuseet Gävleborgs diarienummer: 918/320

Uppdragsgivare: Holmen Skog AB

Undersökningstid: 15 augusti 2019

Projektledare: Inga Blennå

Personal: Maria Björck och Inga Blennå

Fastigheter: Stocka 1:10 och 4:10

Socken: Harmånger

Kommun: Nordanstig

Koordinatsystem: Sweref 99 TM

Höjdsystem: RH 2000

Exploateringsarea: ca 6 750 m²

Undersökt area: ca 6 750 m²

Arkeologitimmer i fält: 16 tim

Dokumentationshandlingar: Förvaras i Länsmuseet Gävleborgs arkiv (1 digital fil och 5 digitala fotografier).

Fynd: Fynd bestående av brända ben, keramik samt kvarts- och kvartsitavslag togs tillvara och förvaras på länsmuseet i väntan på fyndfördelning.

BILAGA. FYNDFÖRTECKNING

Harmånger 146:1

Fyndnr	Koordinat	Sakord	Material	Antal	Vikt g
1	N6868372 E619277	Ben	Ben	2	2
2	N6868371 E619276	Keramik	Lera	>10 små bitar + smul	21
		Ben	Ben	>10 små + mindre frag.	<1
		Avslag	Kvarsit	1	<1
3	N6868374 E619274	Ben	Ben	>30 små + mindre frag.	8

Tabell 1. Fyndtabell Harmånger 146:1 (L1951:7084).

Harmånger 110:1

Fyndnr	Koordinat	Sakord	Material	Antal	Vikt g
1	N6868435 E619073	Avslag	Kvarts	2	4
2	UTGÅR				
3	N6868470 E619017	Avslag	Kvarts	3	4
4	N6868476 E618989	Avslag	Kvarts	2	6
5	N6868484 E618969	Avslag	Kvarts	4	7
6	N6868485 E618932	Avslag	Kvarts	2	4
7	N6868486 E618917	Avslag	Kvarts	4	5
		Avslag	Kvartsit	1	<1
8	N6868486 E618896	Avslag	Kvarts	2	4
9	N6868486 E618891	Avslag	Kvarts	2	5
10	N6868493 E618917	Avslag	Kvarts	7	32
11	N6868495 E618923	Avslag	Kvarts	3	10
12	N6868497 E618955	Avslag	Kvarts	4	4

Tabell 2. Fyndtabell Harmånger 110:1 (L1951:7035).

LÄNSMUSEET GÄVLEBORG, BOX 746, 801 28 GÄVLE. TEL 026-65 56 00. WWW.LANSMUSEETGAVLEBORG.SE
BESÖKSADRESS: SÖDRA STRANDGATAN 20, GÄVLE